ÜLDKOHTU MÄÄRUS (esimene koda)

22. juuni 2011 *

Kohtuasjas T-409/09,

Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE, asukoht Ateena (Kreeka), esindajad: advokaadid N. Korogiannakis ja M. Dermitzakis,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wilderspin ja E. Manhaeve,

kostja,

mille ese on kahju hüvitamise nõue, milles nõutakse selle kahju hüvitamist, mida hageja väidetavalt kandis komisjoni 15. septembri 2004. aasta otsuse tõttu, millega kalanduse peadirektoraadi infosüsteemidega seotud infotehnoloogiateenuste osutamist ja sellega kaasnevat varustust puudutava hankemenetluse raames lükati tagasi hageja pakkumus ja sõlmiti hankeleping teise pakkujaga,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

ÜLDKOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees J. Azizi, kohtunikud E. Cremona (ettekandja) ja S. Frimodt Nielsen,

kohtusekretär: E. Coulon,

on andnud järgmise

määruse

Vaidluse taust ja menetlus

1 Hageja Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE esitas 19. mail 2004 pakkumuse Euroopa Ühenduste Komisjoni kalanduse peadirektoraadi infosüsteemidega seotud infotehnoloogiateenuste osutamist ja sellega kaasnevat varustust puudutavas hankemenetluses FISH/2004/02 (edaspidi „esimene hankeleping"), avaldatud Euroopa Liidu Teataja lisas 14. aprillil 2004 (ELT S 73, lk 61407).

2 Kalanduse peadirektoraat teatas hagejale 15. septembri 2004. aasta kirjas, mille hageja sai kätte samal päeval, et hageja pakkumust ei valitud, täpsustades, et selle tagasilükkamise põhjused olid seotud meeskonna koosseisu ja stabiilsusega, menetlustega,

mida pakuti oskusteabe edastamiseks projekti lõpus, ja asjaoluga, et pakkumuse hinna ja kvaliteedi suhe ei olnud kõige parem. Peadirektoraat märkis samuti, et hageja võis kirja teel küsida lisateavet tema pakkumuse tagasilükkamise põhjenduste kohta.

3 Samal ajal, kui hageja esitas vastuväited oma pakkumuse tagasilükkamise põhjendustele, st 16. septembril 2004, palus hageja kalanduse peadirektoraadil teatada talle edukaks tunnistatud pakkuja nimi, tema tehnilise pakkumuse ja eduka pakkuja pakkumuse hindamistulemused iga hindamiskriteeriumi osas, hindamiskomisjoni aruande koopia ning hageja pakkumuse finantsaspekti võrdlus edukaks tunnistatud pakkuja finantsaspektiga.

4 Kalanduse peadirektoraat vastas 22. oktoobri 2004. aasta kirjas hagejale, et kõik pakkujad, kes olid palunud täiendavat teavet oma pakkumuse tagasilükkamise kohta, said samal ajal selle teabe sellele kirjale lisatud kirjas, mille kuupäev oli 18. oktoober 2004. Kõnealuses kirjas esitas kalanduse peadirektoraat mõningat lisateavet hageja pakkumuse hindamise kohta, märkides ka selle isiku nime, kellega leping sõlmitakse, ja asjaolu, et viimase pakkumus osutus edukaks seetõttu, et see oli majanduslikult soodsam. Lõpetuseks edastas peadirektoraat tabelite kujul hageja pakkumusele antud hinded ja edukaks tunnistatud pakkuja hinde iga tehnilise hindamiskriteeriumi osas ning finantshindamise tulemuse.

5 Hagiavaldusega, mis saabus 25. novembril 2004 ja registreeriti numbri T-465/04 all, esitas hageja Üldkohtusse hagi kalanduse peadirektoraadi eespool viidatud 15. septembri 2004. aasta kirja tühistamiseks.

6 Üldkohus tühistas 10. septembri 2008. aasta otsusega kohtuasjas T-465/04: Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) komisjoni otsuse lükata hageja pakkumus tagasi ja sõlmida esimene hankeleping eduka pakkujaga.

7 Otse komisjoni presidendile adresseeritud 7. oktoobri 2008. aasta ja 5. märtsi 2009. aasta kirjades tegi hageja etteheiteid komisjoni tegevuse kohta tema suhtes ja palus sisuliselt komisjonil olemasolev kohtuvaidlus tervikuna uuesti läbi vaadata, teatades samas, et ta on valmis võtma tagasi kõik menetluses olevad hagid, mis käsitlevad hankelepingu sõlmimist komisjoni poolt.

8 Hageja esitas 25. septembril 2009 faksi teel käesoleva hagi. Hagiavalduse allkirjastatud originaali ning selle ärakirju ja lisasid sisaldavad pakid saadeti teele 3. oktoobril 2009 kullerposti teel.

9 Üldkohtu kantselei, kes sai kätte vaid hagiavalduse ärakirju sisaldava paki, andis 5. oktoobril 2009 hageja nõustajale teada, et originaali sisaldav pakk ei olnud veel kohale jõudnud. Selle tulemusena saabusid samal päeval kohtukantseleisse puuduvate dokumentide ärakirjad ja uus allkirjastatud hagiavalduse originaal.

10 Üldkohtu kantselei teatas 16. novembril 2009 hagejale, et hagiavalduse uus originaal, mis saabus 5. oktoobril 2009, oli erinev hagiavalduse ärakirjast, mis saabus 25. septembril 2009 faksi teel. Seega, Üldkohtu kodukorra artikli 43 lõike 6 alusel loeti hagi esitamise kuupäevaks 5. oktoober 2009, mitte 25. september 2009.

11 Kirjas, mille kuupäevaks oli märgitud 19. november 2009 ja mis saadeti järgmisel päeval faksi teel Üldkohtu kantseleisse, kinnitas hageja kohtukantselei 16. novembri 2009. aasta kirja kättesaamist ning esitas samas põhjused, miks hagiavalduse originaal ei saabunud ettenähtud tähtaja jooksul, ja palus Üldkohtul nentida käesolevas asjas vääramatu jõu olemasolu ning sellest tulenevalt vaadata uuesti läbi oma otsus lugeda hagi esitamise tähtajaks 5. oktoober 2009.

12 Hageja saatis 26. novembril 2009 faksi teel Üldkohtu kantseleisse kirja, milles ta selgitas asjaolusid, kuidas äriühing, kellele oli usaldatud kullerteenuse osutamine, selle paki kaotas; hageja palus taas, et hagiavalduse originaali esitamise kuupäevaks loetaks 25. september 2009.

13 Kullerteenuseid osutav äriühing, kelle teenust hageja oli kasutanud, teatas hagejale 3. detsembril 2009, et puuduvat pakki ei leitud üles.

14 Üldkohtu kodukorra artikli 114 lõike 1 alusel esitas komisjon Üldkohtusse 29. jaanuaril 2009 saabunud eraldi dokumendiga vastuvõetamatuse vastuväite, mille kohaselt hüvitisnõue oli aegunud.

15 Hageja esitas oma märkused vastuvõetamatuse vastuväite kohta 14. aprillil 2010.

16 Menetlust korraldava meetmena esitas Üldkohus 2. juulil 2010 pooltele kirjaliku küsimuse kodukorra artikli 102 lõike 2 – mis käsitleb menetlustähtaegade pikendamist seoses suurte vahemaadega kümne päeva võrra – kohaldatavuse kohta käesolevas asjas. Pooled vastasid määratud tähtaja jooksul.

Poolte nõuded

17 Hagiavalduses palub hageja Üldkohtul:

– mõista komisjonilt hageja kasuks välja rahasumma 2 miljonit eurot, mis vastab brutokasumile, mis hageja oleks saanud esimesest hankelepingust, kui see oleks sõlmitud temaga (50% turu väärtusest);

– mõista komisjonilt hageja kasuks välja rahasumma 100 000 eurot, mis vastab hankelepingu täitmise võimaluse kaotamisest tingitud kahjule;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

18 Komisjon palub vastuvõetamatuse vastuväites Üldkohtul:

– jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata;

– mõista kohtukulud välja hagejalt.

19 Oma märkustes vastuvõetamatuse vastuväite kohta palub hageja Üldkohtul vastuvõetamatuse vastuväide tagasi lükata.

Õiguslik käsitlus

20 Vastavalt kodukorra artikli 114 lõikele 1 võib Üldkohus poole nõudel teha otsuse vastuvõetamatuse küsimuses ilma asja sisuliselt arutamata. Sama artikli lõike 3 kohaselt on edasine menetlus suuline, kui Üldkohus ei otsusta teisiti.

21 Peale selle on kodukorra artiklis 111 sätestatud, et kui Üldkohus ei ole ilmselgelt pädev hagi läbi vaatama või kui hagi on ilmselgelt vastuvõetamatu või ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu, võib Üldkohus ilma menetlust jätkamata lahendada kohtuasja põhistatud määrusega.

22 Üldkohus leiab, et käesolevas asjas piisab kohtutoimiku dokumentide analüüsimisest ning vajadus suulise menetluse avamiseks puudub.

Poolte argumendid

23 Komisjon esitas hagi vastuvõetamatuse vastuväite põhjendusel, et asi, millel see põhineb, on aegunud, kuna see esitati pärast Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 46 kehtestatud Euroopa Ühenduse lepinguvälise vastutusega seotud asjade viieaastase aegumistähtaja möödumist.

24 See tähtaeg hakkab kulgema alates hetkest, mil väidetav kahju tegelikult aset leidis.

25 Komisjon tuletab meelde, et käesolevas asjas nõuab hageja väidetava kahju hüvitamist, mis kanti asjaolu tõttu, et temaga ei sõlmitud esimest hankelepingut, ja teise võimalusena ka hüvitist „võimaluse kaotamise" eest.

26 Komisjoni sõnul tekkis põhinõude ja teise võimalusena esitatud nõude aluseks olev väidetav kahju hetkel, mil tehti hageja pakkumuse tagasilükkamise otsus, kuna sel hetkel ei olnud hagejaga enam võimalik sõlmida esimest hankelepingut. Seega tekkis kahju kuupäeval, mil komisjon teatas hagejale, et tema pakkumust ei valitud, st 15. septembril 2004. Aegumistähtaeg hakkas kulgema just nimelt sellest päevast alates, nagu hageja väidetavalt kaudselt möönab oma 19. novembri 2009. aasta kirjas Üldkohtu kantseleile. Seega on 5. oktoobril 2009 esitatud hagi aegunud.

27 Seda järeldust kinnitab komisjoni väitel Üldkohtu 14. septembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-140/04: Ehcon *vs.* komisjon (EKL 2005, lk II-3287). Selle kohtumääruse punkti 43 kohaselt tekivad hankemenetluse esemeks oleva hankelepingu sõlmimata jäämisest tingitud kahju ja kõnealuse hankelepingu sõlmimise võimaluse kaotamisest tingitud kahju päeval, mil komisjon edutu pakkuja pakkumuse tagasi lükkas. See tagasilükkamine on seega Euroopa Kohtu põhikirja artikli 46 esimese lause mõttes lepinguvälist vastutust puudutava hagi aluseks olev asjaolu.

28 Komisjon märgib samuti, et olles tuvastanud, et aegumistähtaeg hakkab kulgema päeval, mil komisjon pakkumuse tagasi lükkab, leidis Üldkohus eespool punktis 27 viidatud kohtumääruse Ehcon *vs.* komisjon punktis 46, et asjaomases kohtuasjas hakkas kõnealune ajavahemik kulgema hiljemalt kuupäeval, mil hageja sai kätte komisjoni teise teatise, milles hagejale teatati tema pakkumuse tagasilükkamise põhjendused.

29 Komisjoni väitel ei saa järeldada eespool punktis 27 viidatud kohtumääruse Ehcon *vs.* komisjon punktist 46, et Üldkohus möönis, et aegumistähtaja alguskuupäev oli päev, mil pakkuja sai kätte kirja, milles komisjon esitas pakkujale tema pakkumuse tagasilükkamise põhjendused. Selle kohtumääruse aluseks olnud kohtuasjas oli aegumistähtaja alguse täpne kuupäev vähetähtis, kuna hagi esitamise õigus oli igal juhul lõppenud. Pealegi on selline järeldus tema väitel vastuolus sama kohtumääruse punkti 43 sõnastusega, mis on esitatud eespool.

30 Lõpetuseks ei ole see järeldus komisjoni sõnul kooskõlas aegumise *ratio legis*'ega, mille eesmärk on, nagu Euroopa Kohus meenutas oma 18. juuli 2002. aasta määruses kohtuasjas C-136/01 P: Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi *vs.* komisjon (EKL 2002, lk I-6565, punkt 28), ühitada kahju saanud isiku õiguste kaitse ja õiguskindluse põhimõte. Komisjon meenutab kohtupraktikat, mille kohaselt asjaolude täpne teadmine ei ole nende tingimuste hulgas, mis peavad olema täidetud selleks, et aegumistähtaeg kulgema hakkaks. Komisjon järeldab sellest käesolevas asjas, et aegumistähtaja kulgema hakkamiseks ei ole vaja, et hagejal oleksid teada tema pakkumuse tagasilükkamise üksikasjalikud põhjendused. Suhteliselt pikk aegumistähtaeg olevat antud just nimelt selleks, et hagejal oleks selle ajavahemiku jooksul aega seda teavet koguda.

31 Komisjon leiab seega, et lepinguvälise vastutuse hagi oleks tulnud esitada hiljemalt 25. septembril 2009, st viis aastat pärast hageja pakkumuse tagasilükkamist ja arvestades kümnepäevast lisatähtaega seoses suurte vahemaadega.

32 Komisjon vaidleb lõpetuseks vastu hageja argumentidele, et käesolevas asjas oli tegemist vääramatu jõuga. Ta märgib selles osas, et vastavalt kohtupraktikale sisaldab vääramatu jõu mõiste objektiivset ja subjektiivset aspekti. Esimene puudutab huvitatud isiku jaoks tavapäratuid ja tema tahtele allumatuid asjaolusid, samas kui teine on seotud huvitatud isiku kohustusega vältida tavapäratu sündmuse tagajärgi, võttes tarvitusele asjakohased meetmed ülemäärast kahju kandmata. Üldkohus leidis eelkõige 28. jaanuari 2009. aasta otsusega T-125/06: Centro Studi Manieri *vs.* nõukogu

(EKL 2009, lk II-69, punkt 28), et huvitatud isikul tuleb tähelepanelikult järgida menetluse kulgu ning muu hulgas hoolsalt kinni pidada ettenähtud tähtaegadest.

33 Esimese aspekti osas leiab komisjon, et paki hilinenud edastamine on ebatavaline, kuid mitte ettenägematu sündmus. Kui oletada, et asjaolu, et üks kahest hageja saadetud pakist jäi kohale toimetamata, kujutab endast siiski tavapäratut sündmust, leiab komisjon sellegipoolest, et hageja ei näidanud üles nõuetekohast hoolsust, kuna ta otsustas hagiavalduse faksi teel Üldkohtusse saatmiseks oodata mitte ainult kuni viieaastase aegumistähtaja möödumiseni, vaid ka seoses suurte vahemaadega antud lisatähtaja möödumisele eelneva päevani. Seejärel olevat hageja oodanud terve töönädala, enne kui ta viimasel hetkel andis dokumendid 3. oktoobril 2009 kullerpostiettevõtjale, teades, et igasugune hilinemine kohaletoimetamisel toob kaasa tähtajast kinnipidamata jätmise. Seega olevat hageja selle riski võtnud täiesti teadlikult.

34 Oma märkustes vastuvõetamatuse vastuväite kohta vaidlustab hageja selle, kuidas komisjon määras kindlaks aegumistähtaja alguse. Eelkõige lükkab hageja ümber komisjoni seisukoha, et aegumistähtaeg hakkab kulgema 15. septembril 2004, mil hagejale teatati, et tema pakkumus ei osutunud valituks. Hageja tugineb selles osas eespool punktis 27 viidatud kohtumääruse Ehcon *vs.* komisjon punktidele 44, 45 ja 48, mis räägivad tema sõnul vastu punktile 43, millele tugineb komisjon. Nendest punktidest tuleneb, et tingimused, mis võimaldavad hagejal kahju hüvitamise õigusi teostada, on täidetud üksnes siis, kui hageja on saanud teada komisjoni otsuse põhjendused, ja mitte kuupäeval, mil hagejale pelgalt teatati hankemenetluse tulemus. Käesolevas asjas aga ei saanud hageja neid põhjendusi teada enne 20. või 23. oktoobrit 2004.

35 Hageja väidab samuti, et käesolevas asjas käsitletav leping on „raamleping" ning järelikult mingit kahju ei teki ning mingi kahju tekkimine ei ole kindel enne „erilepingule" allakirjutamist. Sellest tuleneb tema väitel, et aegumistähtaeg hakkab kulgema alles alates hetkest, mil komisjoni ja eduka pakkuja vahel kirjutatakse tegelikult alla „erileping".

36 Hageja leiab, et lepinguvälise vastutuse hagi aegus kõige varem seega 3. novembril 2009, st viis aastat ja kümme päeva (arvestades lisatähtaega seoses suurte vahemaadega) pärast seda, kui ta oli teada saanud põhjendused, miks komisjon tema pakkumuse tagasi lükkas.

37 Peale selle lükkab hageja ümber argumendi, mille komisjon tuletas eespool punktis 30 viidatud kohtumäärusest Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi *vs.* komisjon, kuna selle kohtumääruse aluseks olnud kohtuasja asjaolud on käesolevast kohtuasjast liiga erinevad, et neid saaks asjakohaselt kasutada. Hageja väidab, et riigihankelepinguid käsitlevates asjades ei ole edutul pakkujal seni, kuni ta ei tea oma pakkumuse tagasilükkamise täpset põhjendust, võimalik hinnata seda, kas akt on õigusvastane või mitte, seega seda, kas on tekkinud kahju või mitte, mis on esimene tingimus ühenduse vastu lepinguvälise vastustuse hagi esitamiseks. Seega leiab hageja eespool punktis 27 viidatud kohtumääruse Ehcon *vs.* komisjon punktile 45 tuginedes, et otsuse põhjenduste esitamine on kohustuslik tingimus selleks, et asjaomasel isikul oleks võimalik hinnata menetluse õiguspärasust.

38 Peale selle rõhutab hageja, et pärast tema taotlust viivitas komisjon enam kui kuu aega enne, kui esitas tema pakkumuse tagasilükkamise põhjendused, ja et komisjon üritab nüüd lisada seda tegevusetuse perioodi lepinguvälise vastutuse hagi esitamise aegumistähtaja hulka.

39 Lõpetuseks, eespool punktis 6 viidatud kohtuotsuses Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon tehtud Üldkohtu otsus tühistada komisjoni otsus mitte sõlmida esimest hankelepingut hagejaga põhineb käesolevas asjas hageja sõnul eelkõige selle otsuse ebapiisaval põhjendamisel. Sellest tulenevalt sai hageja oma pakkumuse tagasilükkamise selgituse väidetavalt alles kõnealuse kohtuotsuse kuulutamise kuupäeval, 10. septembril 2008.

40 Hageja vaidleb samuti vastu argumendile, mille komisjon esitab tema 19. novembri 2009. aasta kirja põhjal ning mille kohaselt see kiri kujutab endast kaudset nõustumist, et aegumistähtaja alguskuupäev oli 15. september 2004. See kiri kirjutati hageja väitel ettevaatusabinõuna kodukorra artikli 43 lõike 6 alusel, et ennetada komisjoni argumente, ning seda ei saa mitte mingil juhul tõlgendada kui nõustumist, et aegumistähtaja alguskuupäev oli 15. september 2004.

41 Mis puudutab küsimust kuupäeva kohta, mida Üldkohus peab hagiavalduse originaali esitamise kuupäevaks, siis väidab hageja kõigepealt, et peale allkirja, mille tema nõustaja pidi uuesti kirjutama kirja teel saadetud originaali kadumise tõttu uuesti väljatrükitud hagiavalduse versioonile, ei ole mingit erinevust 25. septembril 2009 faksi teel saadetud versiooni ja 5. oktoobril 2009 kohtukantseleisse saabunud originaali vahel. Võimalik allkirja erinevus ei kujuta tema sõnul endast kodukorra artikli 43 lõike 6 rikkumist.

42 Seejärel vaidleb hageja vastu komisjoni argumentidele, mis puudutavad vääramatu jõu kohaldamatust käesolevas asjas. Ta rõhutab, et kõik hagi esitamiseks vajalikud toimingud teostati tähtaja jooksul. Igal juhul leiab hageja, et kuigi paki hilinenud kohaletoimetamine kujutab endast märkimisväärset riski, ei saa sama öelda selle paki kaotamise kohta, seda enam, et kõnealune pakk saadeti Deutsche Postile kuuluva äriühingu kaudu.

43 Hageja vaidlustab seega kohtupraktika põhimõtted, millele komisjon tugines, ning tuletab meelde, et käesolevas asjas, pärast hagiavalduse tähtaegset saatmist faksi teel, kontrollis ta kullerpostiettevõtja veebilehelt, et originaali ja lisasid sisaldav pakk toimetati kohale tähtaja jooksul, st 5. oktoobriks 2009. Alles sama päeva pärastlõunal teatas kohtukantselei hagejale, et originaal ei olnud kohale jõudnud. Sellest hetkest alates olevat kullerpostiettevõtjaga otsekohe ühendust võetud ja kui mõisteti, et pakki ei leita õigeks ajaks üles, trükiti välja uus hagiavalduse eksemplar ja toimetati 5. oktoobri 2009. aasta õhtul kohtukantseleisse.

44 Võttes kohased meetmed hagi esitamiseks tähtaja jooksul, näitas hageja enda sõnul seega üles hoolsust ega oleks saanud ette näha või igal juhul vältida originaaldokumendi kadumist.

45 Lõpetuseks nõuab hageja, et käesolevat juhtumit käsitataks *ad hoc*, arvestades, et asjaolu, et kullerpostiettevõtja kaotas originaaldokumendi, on oma olemuselt ühtaegu uus ja pöördumatu.

Üldkohtu hinnang

46 Euroopa Kohtu põhikirja artikli 46 kohaselt, mis on selle põhikirja artikli 53 esimese lõigu alusel kohaldatav Üldkohtu menetluse suhtes, on ühenduse lepinguvälise vastutusega seotud asjade aegumistähtaeg viis aastat vastutuse aluseks olevast sündmusest. Aegumistähtaeg katkeb, kui Euroopa Kohtus algatatakse menetlus või kui enne sellist menetlust esitab kannatanud pool avalduse asjakohasele institutsioonile.

47 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad selleks, et ühendusel tekiks oma organite õigusvastase tegevuse eest lepinguväline vastutus EÜ artikli 288 teise lõigu mõttes, täidetud olema teatud hulk tingimusi, nimelt institutsioonidele etteheidetava tegevuse õigusvastasus, kahju tekkimine ja põhjuslik seos väidetava tegevuse ning viidatud kahju vahel (vt Euroopa Kohtu 9. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-243/05 P: Agraz jt *vs*. komisjon, EKL 2006, lk I-10833, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika; Üldkohtu 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas T-175/94: International Procurement Services *vs*. komisjon, EKL 1996, lk II-729, punkt 44, ja eespool punktis 32 viidatud kohtuotsus Centro Studi Manieri *vs.* nõukogu, punkt 97).

48 Samuti nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et aegumistähtaeg hakkab kulgema siis, kui on täidetud kõik hüvitamiskohustuse eelduseks olevad tingimused ja eriti kui hüvitamisele kuuluv kahju on muutunud konkreetseks. Eelkõige kohtuvaidluste puhul, mis tekivad, nagu käesolevas asjas, üksikaktidest, hakkab aegumistähtaeg kulgema siis, kui need aktid on avaldanud mõju isikutele, kellele need on suunatud (vt selle kohta Euroopa Kohtu 19. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-282/05 P: Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon, EKL 2007, lk I-2941, punktid 29 ja 30, ja 11. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-335/08 P: Transports Schiocchet – Excursions *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 33; Üldkohtu 27. augusti 2009. aasta määrus kohtuasjas T-367/08: Abouchar *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 23).

49 Tuleb veel meenutada, et aegumise eesmärk on ühitada kahju saanud isiku õiguste kaitse ja õiguskindluse põhimõte. Nii võeti aegumistähtaja kestuse kindlaksmääramisel arvesse eelkõige aega, mida väidetavalt kahju kannatanud pool vajab võimaliku hagi esitamise jaoks asjassepuutuva informatsiooni kogumiseks ja nende asjaolude kontrollimiseks, millele selle hagi põhjendamiseks võib tugineda (vt selle kohta eespool punktis 30 viidatud kohtumäärus Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi *vs.* komisjon, punkt 28; Üldkohtu 16. detsembri 2009. aasta määrus kohtuasjas T-194/08: Cattin *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 69, ja Üldkohtu 28. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-247/08: C-Content *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 54).

50 Lisaks tuleb märkida, et vastavalt kohtupraktikale ei ole sellel, kas kannatanu tunneb täpselt ja üksikasjalikult kohtuasja asjaolusid, mitte mingit tähtsust, sest asjaolude tundmine ei ole nende tingimuste hulgas, mis peavad olema täidetud Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 46 sätestatud aegumistähtaja kulgema hakkamiseks. Kahju tegelikkuse subjektiivset hindamist ei saa seega arvesse võtta ühenduse lepinguvälise vastutuse hagi aegumistähtaja alguskuupäeva kindlaksmääramisel (vt selle kohta Euroopa Kohtu 17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-51/05 P: komisjon *vs.* Cantina sociale di Dolianova jt, EKL 2008, lk I-5341, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Käesolevas asjas nõuab hageja esimese võimalusena kahju hüvitamist, mis väidetavalt tekkis asjaolu tõttu, et esimest hankelepingut ei sõlmitud temaga; st summat, mis vastab brutokasumile, mis ta sellest lepingust oleks saanud (50% turu väärtusest). Teise võimalusena nõuab ta hüvitist võimaluse kaotamise eest, kuna ta kandis kahju nii selle tõttu, et ta kaotas võimaluse täita esimest hankelepingut, kui ka selle tõttu, et ta kaotas võimaluse, et temaga sõlmitaks teisi hankelepinguid, eelkõige lepingut hankemenetluse MARE/2008/01 raames (edaspidi „järgmine hankeleping"), mille algväärtus oli üle 5 miljoni euro, ning mille komisjoni merendus- ja kalandusasjade peadirektoraat sõlmis 2008. aastal lepingupartneriga, kellega oli sõlmitud esimene hankeleping (edaspidi „järgmiste hankelepingute sõlmimise võimaluse kaotamisest tingitud kahju").

Esimese hankelepingu sõlmimata jätmisest ja selle sõlmimise võimaluse kaotamisest tingitud kahju

52 Nagu Üldkohus juba märkis kohtuasjas, mis oli aluseks eespool punktis 27 viidatud kohtumäärusele Ehcon *vs.* komisjon, tekkisid asjaomase hankelepingu sõlmimata jäämisest tingitud kahju ja kõnealuse hankelepingu sõlmimise võimaluse kaotamisest tingitud kahju päeval, mil komisjon hageja pakkumuse tagasi lükkas, kusjuures see

tagasilükkamine on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 46 mõttes vastutust puudutava hagi aluseks olev asjaolu (vt selle kohta eespool punktis 27 viidatud kohtumäärus Ehcon *vs.* komisjon, punkt 43).

53 Hagejale teatati tema pakkumuse tagasilükkamisest 15. septembri 2004. aasta kirjaga, mille hageja sai kätte samal päeval (vt eespool punkt 2).

54 Nagu väidab hageja, on küll tõsi, et Üldkohus näib eespool punktis 27 viidatud kohtumääruse Ehcon *vs.* komisjon punktides 44, 45 ja 48 seadvat kahtluse alla selle määruse punktis 43 esitatud lahenduse, mille kohaselt kõnealune kahju tekkis pakkumuse tagasilükkamise päeval. Siiski tuleb kõiki neid punkte lugeda nende konteksti arvestades ning nende loogilist järjekorda järgides. Kinnitades punktis 45, et „kõik hageja kahju hüvitamise õiguse kohaldamise aluseks olevad tingimused olid täidetud hiljemalt 20. märtsil 1997 [st päeval, mil hageja sai kõnealuses asjas teada tagasilükkamise otsuse põhjendused] ja seega möödus viieaastane aegumistähtaeg hiljemalt 20. märtsil 2002", sedastas Üldkohus eelkõige lihtsalt, et kõnealuses asjas oli hagi igal juhul hilinenud, kuna see esitati alles 8. aprillil 2004. Juhtumi asjaolusid arvestades ei saa see Üldkohtu järeldus seada kahtluse alla tema arutluskäigu põhilist eeldust, mille kohaselt niisugune kahju nagu kõne all olev kahju tekib pakkumuse tagasilükkamise päeval, kuna see tagasilükkamine on vastutust puudutava hagi aluseks olev asjaolu.

55 Seega tuleb järeldada, et väidetav kahju, mis käesolevas asjas on ühenduse vastu esitatava lepinguvälist vastutust puudutava hagi aluseks, tekkis kuupäeval, mil komisjon tegi otsuse hageja pakkumus tagasi lükata, ning selle hagi aegumistähtaeg hakkas kulgema alates hetkest, mil hagejat sellest otsusest teavitati, st 15. septembril 2004.

56 Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artiklile 46 katkeb aegumistähtaeg üksnes juhul, kui ühenduse kohtus algatatakse menetlus või kui enne sellist menetlust esitatakse avaldus asjakohasele ühenduse institutsioonile, arvestades siiski seda, et viimasel juhul leiab katkemine aset üksnes siis, kui avalduse järel esitatakse hagiavaldus vastavalt olukorrale kas EÜ artikli 230 või EÜ artikli 232 alusel määratud tähtaja jooksul.

57 Selles osas ei sisalda 7. oktoobri 2008. aasta ja 5. märtsi 2009. aasta kirjad, mille hageja adresseeris komisjoni presidendile, mitte mingit sõnaselget kahju hüvitamise nõuet ning selle järel ei algatatud ka menetlust EÜ artikli 230 või EÜ artikli 232 alusel määratud tähtaja jooksul. Seega ei mõjuta kõnealused kirjad igal juhul Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 46 ette nähtud viieaastast aegumistähtaega.

58 Seega möödus viieaastane aegumistähtaeg mõlema väidetava kahju osas 15. septembril 2009, ilma et see oleks katkenud.

59 Ükski hageja argument ei sea seda järeldust kahtluse alla.

60 Esiteks väidab hageja, tuginedes sisuliselt eespool punktis 27 viidatud kohtumääruse Ehcon *vs.* komisjon punktidele 45 ja 48, et komisjoni õigusvastase tegevuse tõendamiseks oli tal vaja teada komisjoni otsuse põhjendusi ning ta ei saanud neid põhjendusi teada enne 20. või 23. oktoobrit 2004. Seega oli hageja väitel tema nõude esitamine aegunud kõige varem 3. novembril 2009, st 22. oktoobril 2004 alanud viie aasta ja kümne päeva pikkuse ajavahemiku möödumisel, mitte 25. septembril 2009.

61 Selles osas piisab, kui esile tuua, nagu on märgitud eespool punktides 52 ja 55, et asjaolu, mis on hankemenetluse valdkonnas vastutust puudutava hagi aluseks ning mis tekitab menetlusest kõrvale jäetud pakkuja väidetava kahju, just nimelt pakkumuse tagasilükkamine, mitte selle tagasilükkamise põhjendus.

62 Lisaks sellele tuleneb kohtupraktikast, et asjaolu, et hageja leidis ühendusele hüvitisnõude esitamise hetkel, et tema käsutuses ei ole kõiki andmeid, mis võimaldaksid tal kohtumenetluse raames ühenduse vastutust õiguslikult piisavalt tõendada, ei saa siiski aegumistähtaja kulgemist takistada. Kui see oleks nii, siis loodaks segadus aegumistähtaja algust puudutava menetlusliku kriteeriumi ja vastutuse eelduste olemasolu tuvastamise vahel, kusjuures lõplikult saab nende eelduste olemasolu üle otsustada üksnes kohus, kes annab vaidluse põhiküsimusele lõpliku hinnangu (Üldkohtu 17. jaanuari 2001. aasta määrus kohtuasjas T-124/99: Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi *vs.* komisjon, EKL 2001, lk II-53, punkt 24).

63 Samuti on oluline nentida, et vastupidi sellele, mida väidab hageja eespool punktis 27 viidatud kohtumääruse Ehcon *vs.* komisjon punktidele 45 ja 48 tuginedes, oli käesolevas asjas kalanduse peadirektoraadi 15. septembri 2004. aasta kirjas – mis oli vaidlustatud akt eespool punktis 6 viidatud kohtuotsuse Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon aluseks olnud kohtuasjas – juba esitatud esimene viide hageja pakkumuse tagasilükkamise põhjenduste kohta (vt eespool punkt 2). Kalanduse peadirektoraadi hilisemate kirjade eesmärk oli vaid anda hageja taotluse järel lisaselgitusi nende põhjenduste kohta ning eduka pakkumuse omaduste ja eeliste kohta (vt eespool punktid 3 ja 4). Lisaks ei ole asjaolu, et pakkumuse tagasilükkamise põhjendused saadi üksikasjalikult teada väidetavalt mõned päevad pärast selle tagasilükkamise teate saatmist, vastuolus eespool punktis 49 meenutatud kohtupraktikaga, mille kohaselt aegumistähtaja kestus võtab arvesse eelkõige aega, mida väidetavalt kahju kannatanud pool vajab võimaliku hagi esitamise jaoks asjassepuutuva informatsiooni kogumiseks ja nende asjaolude kontrollimiseks, millele selle hagi põhjendamiseks võib tugineda.

64 Viimaks, ühenduse lepinguvälise vastutuse hagi aegumistähtaja kulgemise takistamine kuni hetkeni, kui väidetavalt kahju kannatanud isik on isiklikult veendunud, et talle on kahju tekkinud, muudab selle hagi aegumise hetke sõltuvaks sellest, milline võib olla iga poole isiklik arusaam tegelikust kahjust; see on aga vastuolus õiguskindluse nõudega, mis on vajalik aegumistähtaegade kohaldamiseks (vt selle kohta eespool punktis 49 viidatud kohtuotsus C-Content *vs.* komisjon, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika).

65 Selles osas tuleb lõpetuseks märkida, nagu komisjon õigesti rõhutas, et 19. novembri 2009. aasta kirjast, mille hageja saatis Üldkohtu kantseleile, nähtub, et hageja leidis, et komisjoni õigusvastane tegevus ilmnes kohe alates sellest, kui saadeti 15. septembri 2004. aasta kiri, milles teatati pakkumuse tagasilükkamisest, sest hageja pidas kaudselt aegumistähtaja alguskuupäevaks just seda kuupäeva.

66 Teiseks väidab hageja, et kuna esimene hankeleping on raamleping, on kahju tekkimiseks vajalik erilepingu allkirjastamine. Tuleb aga märkida, et vastavalt kohtupraktikale on kindla kahju olemasolu tingimus täidetud siis, kui kahju on vahetu ja piisava kindlusega ettenähtav, isegi kui selle suurust ei saa veel täpselt välja arvutada (Euroopa Kohtu 14. jaanuari 1987. aasta otsus kohtuasjas 281/84: Zuckerfabrik Bedburg jt *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 1987, lk 49, punkt 14; vt eespool punktis 48 viidatud kohtumäärus Abouchar *vs.* komisjon, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks saab aegumistähtaeg hakata kulgema vaid alates tegeliku varalise kahju tekkimise hetkest (eespool punktis 48 viidatud kohtuotsus Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon, punkt 33). Hankemenetluses aga on kahju, mida edutu pakkuja kannab hankelepingu sõlmimata jätmise ja hankelepingu sõlmimise võimaluse kadumise tõttu, otseselt ja vahetult tingitud tema pakkumuse tagasilükkamise otsusest, sõltumata tulevasest erilepingu sõlmimisest ühenduse institutsiooni ja eduka kandidaadi vahel. Samadel põhjustel tuleb tagasi lükata argument, mille hageja esitas esmakordselt Üldkohtu

küsimusele antud kirjalikus vastuses ning mille kohaselt tekkis kahju kogu selle ajavahemiku jooksul, mil hageja jäeti ilma üksiklepingute sõlmimise võimalusest.

67 Kolmandaks, arvestades eespool punktides 52–55 tehtud analüüsi, ei saa hageja tulemuslikult tugineda hilinemisele, millega komisjon olevat vastanud selgitustaotlusele, mille ta esitas tema pakkumuse tagasilükkamise põhjenduste kohta.

68 Neljandaks väidab hageja sisuliselt, et ta sai tõelised selgitused oma pakkumuse tagasilükkamise kohta alles kuupäeval, mil Üldkohus kuulutas kahju aluseks oleva otsuse tühistamise. Tuleb tõdeda, et hageja argument ei ole mitte sugugi selge. Igal juhul piisab, kui meenutada sellega seoses, et kohtupraktika kohaselt ei oma aegumistähtaja kulgema hakkamise seisukohast tähtsust asjaolu, et ühenduse õigusvastane tegevus tuvastati kohtuotsusega (eespool punktis 48 viidatud kohtuotsus Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon, punkt 31). Ülejäänu osas tuleb viidata eespool punktides 61–64 esitatud kaalutlustele.

69 Lõpuks, viiendaks esitab hageja Üldkohtu küsimusele antud kirjalikus vastuses uue argumendi, mille kohaselt otsus lükata tema pakkumus tagasi ja sõlmida hankeleping teise pakkujaga avaldati sarnaselt kõigi teiste sedalaadi otsustega ja vastavalt 23. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 2342/2002 (millega kehtestatakse Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust käsitleva nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 357, lk 1; edaspidi „üksikasjalikud rakenduseeskirjad")) artiklitele 118 ja 120, Euroopa Liidu Teataja S-seerias 16. detsembril 2004, ning et sellest tulenevalt on see kuupäev, mis seab ümberlükkamatu tähtaja, aegumistähtaja alguskuupäevaks.

70 Selles osas tuleb veel kord meenutada, et hankemenetluse valdkonnas vastutuse tuvastamise hagi aluseks olev asjaolu, mis tekitab edutu pakkuja poolt väidetava kantud kahju, on pakkumuse tagasilükkamine. Seega hakkab aegumistähtaeg kulgema alates päevast, mil edutule pakkujale teatatakse isiklikult tema pakkumuse tagasilükkamisest, mitte alates hankelepingu sõlmimise teate Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäevast. Igal juhul tuleb ka märkida, et vastupidi sellele, mida väidab hageja, on sellise teate avaldamine, mille eesmärk on kolmandate isikute teavitamine, üksikasjalike rakenduseeskirjade artikli 118 lõike 4 kohaselt kohustuslik üksnes lepingute puhul, mille maksumus on võrdne nende üksikasjalike rakenduseeskirjade artiklis 158 sätestatud künnistega või nendest suurem.

71 Kõiki neid kaalutlusi arvestades möödus lepinguvälise vastutuse hagi esitamise viieaastane aegumistähtaeg 15. septembril 2009.

72 Kuigi hageja väidab, et käesolevas asjas tuleb vääramatu jõu tõttu võtta hagiavalduse originaali saabumise kuupäeva asemel arvesse faksi saatmise kuupäev, tuleb nentida, et igal juhul saatis hageja hagiavalduse faksiga 25. septembril 2009, mil aegumistähtaeg oli juba möödunud.

73 Hageja seisukoht on nimelt see, et käesolevas asjas on kohaldatav kümnepäevane lisatähtaeg seoses suurte vahemaadega. Seega, kui nõustutaks hageja argumentidega vääramatu jõu olemasolu kohta ning kui hagiavalduse esitamise kuupäevaks peetaks 25. septembrit 2009, oleks hagi vastuvõetav. Komisjoni esitatud aegumise vastuväide põhineb nimelt asjaolul, et hagi esitamise kuupäevaks peab lugema 5. oktoobrit 2009, mitte 25. septembrit 2009, nagu väidab hageja.

74 Vastuseks Üldkohtu kirjalikule küsimusele kodukorra artikli 102 lõike 2 kohaldatavuse kohta käesolevas asjas väitis hageja, et tema hagi ei ole aegunud, kuna aegumistähtaega tuleb pikendada kõnealuses artiklis 102 sätestatud kümnepäevase lisatähtaja võrra, mis antakse seoses suurte vahemaadega. Sellega seoses viitab hageja ka Üldkohtu 14. septembri 1995. aasta otsuse kohtuasjas T-571/93: Lefebvre jt *vs.* komisjon (EKL 1995, lk II-2379) punktile 26, milles on kinnitatud, et lisatähtajad seoses suurte vahemaadega on kohaldatavad lepinguvälist vastutust puudutavatele asjadele.

75 Tuleb märkida, et vastavalt kodukorra artikli 102 lõikele 2 puudutab lisatähtaeg seoses suurte vahemaadega üksnes menetlustähtaegu, mitte aegumistähtaega, mis on ette nähtud Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 46 ja mille möödumine toob kaasa lepinguvälise vastutuse menetluse lõpetamise ning seda ei pikendata seoses suurte vahemaadega (vt selle kohta Üldkohtu 11. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-210/00: Biret et Cie *vs.* nõukogu, EKL 2002, lk II-47, punktid 19 ja 45, ja 21. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-28/03: Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon, EKL 2005, lk II-1357, punkt 74; Üldkohtu 19. mai 2008. aasta määrus kohtuasjas T-220/07: Transport Schiocchet – Excursions *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punktid 15 ja 35, ja eespool punktis 49 viidatud kohtumäärus Cattin *vs.* komisjon, punktid 61 ja 65).

76 Peale selle tuleb sellega seoses meenutada, et ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimise tingimused – ja sellest tulenevalt sellega seotud nõuete aegumist käsitlevad eeskirjad – saavad tugineda üksnes rangelt objektiivsetele kriteeriumidele. Vastupidisel juhul võidakse rikkuda aegumise eeskirjade aluseks olevat õiguskindluse põhimõtet (vt eespool punktis 50 viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Cantina sociale di Dolianova jt, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

77 Lisaks võib kohtupraktikast samuti järeldada asjaolu, et menetlustähtajad, nagu hagi esitamise tähtajad ja ühenduse lepinguvälise vastutuse hagi viieaastane aegumistähtaeg, on oma olemuselt erinevad tähtajad. Kaebetähtajad põhinevad nimelt avalikul huvil ning need ei ole menetlusosaliste ega kohtu määrata, kuna nende eesmärk on tagada õiguslike olukordade selgus ja kindlus. Seega tuleb Üldkohtul ka omal algatusel

kindlaks teha, kas hagi või kaebus esitati ettenähtud tähtaja jooksul (vt Üldkohtu 28. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-142/01 ja T-283/01: OPTUC *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-329, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika; vt samuti selle kohta Euroopa Kohtu 25. novembri 2008. aasta määrus kohtuasjas C-500/07 P: TEA *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 20). Seevastu ei saa kohus tõstatada omal algatusel väidet lepinguvälise vastutuse hagi aegumise kohta (Euroopa Kohtu 30. mai 1989. aasta otsus kohtuasjas 20/88: Roquette frères *vs.* komisjon, EKL 1989, lk 1553, punktid 12 ja 13).

78 Peale selle tuleneb Euroopa Kohtu põhikirja artiklist 46, et aegumistähtaeg katkeb, kui ühenduste kohtus algatatakse menetlus või kui enne sellist menetlust esitab kannatanud pool avalduse asjakohasele institutsioonile. See säte ei erista aegumistähtaja arvutamise puhul seda, kas kõnealuse tähtaja katkemise põhjus on hagi esitamine või eelneva avalduse esitamine. Kodukorra artikli 102 lõikes 2 ette nähtud menetlustähtaja kohaldamine, mis oleks võimalik üksnes kohtumenetluste puhul, tooks kaasa selle, et aegumine toimuks erineval ajal, olenevalt sellest, kas kannatanud pool otsustas pöörduda otse ühenduste kohtusse või pöörduda eelnevalt asjakohase institutsiooni poole. Selline erinevus, mis ei ole ette nähtud Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 46, seaks aegumistähtaja sõltuvusse tegurist, mis ei ole objektiivne, ja mille tagajärjena soodustataks ka vaidluste kohtu korras lahendamist, selle asemel et üritada saavutada kohtuväliseid kokkuleppeid.

79 Vastupidi sellele, mida näib väitvat hageja, ei saa asjaolu, et Üldkohus otsustas 1995. aastal kohtuotsuses, mis on jäänud üksikjuhtumiks (eespool punktis 74 viidatud kohtuotsus Lefebvre jt *vs.* komisjon, punkt 26), et ühenduse lepinguvälise vastutuse hagide aegumise puhul tuleb võtta arvesse lisatähtaega seoses suurte vahemaadega vastavalt kodukorra artiklile 101 ja artikli 102 lõikele 2, seda järeldust kahtluse alla seada.

80 Eeltoodust järeldub, et käesolev lepinguvälise vastutuse hagi on aegunud mõlema väidetava kahju osas, kuna see esitati enam kui viis aastat pärast selle aluseks olevate asjaolude toimumist Euroopa Kohtu põhikirja artikli 46 tähenduses, ning puudub vajadus uurida teisi poolte esitatud väiteid ja argumente, sealhulgas argumenti ettenägematu asjaolu või vääramatu jõu olemasolu kohta.

Järgmiste hankelepingute sõlmimise võimaluse kaotamisest tingitud kahju

81 Järgmiste hankelepingute sõlmimise võimaluse kaotamisest tingitud kahju osas tuleb kõigepealt analüüsida hageja nõude põhjendatust (vt selle kohta eespool punktis 27 viidatud kohtumäärus Ehcon *vs.* komisjon, punkt 72).

82 Hageja väidab, et kui temaga oleks sõlmitud esimene hankeleping, oleks ta omandanud väärtuslikku oskusteavet ning suurendanud võimalusi, et temaga sõlmitaks teisi lepinguid, sealhulgas järgmine hankeleping.

83 Nagu on meenutatud eespool punktis 47, tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et selleks, et ühendusel tekiks lepinguväline vastutus, peab olema täidetud teatud hulk tingimusi, nimelt institutsioonidele etteheidetava tegevuse õigusvastasus, kahju tekkimine ja põhjuslik seos väidetava tegevuse ning viidatud kahju vahel.

84 Kõigepealt tuleb märkida selles osas, mis puudutab järgmist hankelepingut, et hageja ei esitanud ühtegi tõendit, mis näitaks seost esimese hankelepingu ja järgmise hankelepingu vahel. Seega ei ole võimalik tuvastada mingit põhjuslikku seost esimeses

hankemenetluses hageja esitatud pakkumuse õigusvastase tagasilükkamise ja kahju vahel, mida hageja väidetavalt kandis järgmise lepingu sõlmise võimaluse kaotamise tõttu (vt selle kohta eespool punktis 27 viidatud kohtumäärus Ehcon *vs.* komisjon, punkt 76).

85 Igal juhul saab järgmise lepingu sõlmimise võimaluse kaotamist pidada tegelikuks ja kindlaks kahjuks üksnes siis, kui juhul, kui komisjon ei oleks tegutsenud õigusvastaselt, ei oleks kahtlust, et esimene leping oleks sõlmitud hagejaga. Tuleb aga rõhutada, et sellises avalikus hankemenetluses, nagu on tegemist käesoleval juhul, on hankijal hankelepingu sõlmimise otsuse tegemisel ulatuslik kaalutlusõigus (vt selle kohta eespool punktis 27 viidatud kohtumäärus Ehcon *vs.* komisjon, punkt 77). Samuti tuleb märkida, et otsuse lükata hageja esitatud pakkumus tagasi ja anda esimene leping edukale pakkujale tühistas Üldkohus ainuüksi põhjendusel, et komisjon oli rikkunud selle otsuse põhjendamiskohustust (eespool punktis 6 viidatud kohtuotsus Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon, punkt 80). Seega, hageja ei olnud mitte üksnes sugugi kindel, et temaga sõlmitakse esimene leping, vaid ka kohtutoimikus ei ole ühtegi tõendit, mis võiks niisugust järeldust toetada.

86 Sellest järeldub, et isegi kui oletada, et hageja võis kaotada esimese lepingu sõlmimise võimaluse kalanduse peadirektoraadi väidetavalt ebaseadusliku tegevuse tõttu, millest tekkinud kahju on igal juhul aegunud, siis ei saa ainuüksi seda võimaluse kaotamist lugeda piisavaks, et hagejal tekiks tõeline ja kindel kahju, mis tuleneks järgmise lepingu sõlmimise võimaluse kaotamisest, juhul kui nenditaks, et sellel hankelepingul on piisav seos esimese hankelepinguga (vt selle kohta eespool punktis 27 viidatud kohtumäärus Ehcon *vs.* komisjon, punkt 77).

87 Samad kaalutlused kehtivad seda enam selle kahju osas, millele hageja oma hagiavalduses väga üldsõnaliselt viitas ning mis tema sõnul tekib teiste komisjoni hankelepingute sõlmimise võimaluse kaotamise tõttu.

88 Eeltoodust järeldub, et hageja nõue, mille ese on järgmiste hankelepingute sõlmimise võimaluse kaotamisest tingitud kahju hüvitamine, tuleb ilmselge õigusliku põhjendamatuse tõttu jätta rahuldamata, ilma et oleks vaja otsustada selle vastuvõetavuse üle.

89 Seega tuleb käesolev hagi osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt ilmselge põhjendamatuse tõttu tervikuna jätta rahuldamata.

Kohtukulud

90 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna hageja on kohtuvaidluse kaotanud, mõistetakse kohtukulud vastavalt komisjoni nõudele välja temalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (esimene koda)

määrab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE-lt.

Luxembourg, 22. juuni 2011

Kohtusekretär
E. Coulon

Koja esimees
J. Azizi